

EVALUAREA DELINCVENȚEI LA ADOLESCENȚI **ASSESSMENT OF DELINQUENCI TO ADOLESCENTS**

Eliza Penelopa Nicolaescu, drd., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Igor Racu, dr. habilitat în psihologie, prof. univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău

CZU: 159.922.8:343.915

Rezumat

Acest articol prezintă date din cercetarea privind dezvoltarea personalității adolescenților delincvenți, realizată pe un eșantion de 210 adolescenți. Delincvența adolescenților provine dintr-o combinație de factori variați și diverși. Un instrument eficient în detecția comportamentului delincvent și a trăsăturilor de personalitate problematice specifice pattern-ului infracțional eficientizează munca împotriva infracționalității mereu în creștere în rândul tinerilor. În acest articol sunt prezentate rezultatele investigației prin intermediul modelului Hart și Hare în 1994. PCL-R furnizează un scor dimensional, care reprezintă gradul în care o anumită persoană se potrivește sau nu prototipului de personalitate cu pattern delincvent. Astfel, se pot face diverse corelații cu o serie de alți factori psiho-sociali ce pot influența devenirea dizarmonică și disfuncțională cu pattern antisocial a adolescenților.

Cuvinte cheie: adolescenți, delincvență juvenilă, personalitate antisocială.

Abstract

This article presents data from the research on the personality development of delinquent adolescents, conducted on a sample of 210 adolescents. Adolescent delinquency comes from a combination of various and varied factors. An effective tool in detecting delinquent behavior and problematic personality traits specific to the criminal pattern streamlines work against the ever-increasing crime among young people. This article presents the results investigated by the Hart and Hare model in 1994. PCL-R provides a dimensional score, which represents the degree to which a particular person fits or does not fit the prototype personality with delinquent pattern. Thus, various correlations can be made with a series of other psycho-social factors that can influence the disharmonious and dysfunctional becoming with antisocial pattern of adolescents.

Keywords: adolescents, juvenile delinquency, antisocial personality.

Introducere

Delincvența desemnează fenomene complexe, des întâlnite în societățile moderne. Acest lucru face ca delincvența să fie un fenomen extrem de studiat, tocmai pentru a găsi cele mai bune mijloace de prevenire și combatere a diferitelor forme de delincvență. Ca formă distinctă de devianță (de natură penal-adolescentină), delincvența juvenilă constituie un fenomen complex, care definește ansamblul conduitelor aflate în conflict cu valorile ocrotite de norma penală [2]. Această definiție este utilă întrucât ne permite evitarea neclarității altor definiții, dar poate, aparent, simplifică prea mult complexitatea fenomenului.

Preocuparea principală a acestei lucrări este pe de-o parte identificarea factorilor de risc pentru comportamentul delincvent juvenil și a modalităților de ameliorare a factorilor de personalitate implicați în structurarea unei personalități delincvente.

Scopul și metodologia cercetării. Scopul acestui studiu este de a examina abordările specifice ale factorilor de risc care au fost folosiți pentru a identifica tinerii antisociali și ameliorarea acestora.

Abordările de personalitate descriu caracteristicile personale ale tinerilor care sunt considerate relativ stabile în timp/situație și includ abilități de reglementare, cum ar fi cogniția, emoțiile și comportamentele care servesc drept obiective primare ale programelor de intervenție. Prin urmare, prezentarea gradului în care o anumită persoană se potrivește sau nu prototipului de personalitate cu pattern delinvent ajută planificarea tratamentului și ajută infractorii juvenili să-și consolideze capacitatea de a se modela și de a face față acestor factori.

Obiectivele cercetării noastre constatative au fost următoarele: 1. *Cercetarea unor particularități de personalitate și manifestări caracterologice ale adolescenților participanți la studiu.* 2. *Cercetarea particularităților demografice ale adolescenților delinvenți/non-delinvenți și anume vârsta, genul, mediul de proveniență, structura familiei de proveniență, nivelul de școlarizare, gravitatea faptelor (tip de delict, recidivă)* 3. *Investigarea stării clinice a subiecților adolescenți, identificarea factorilor și relațiilor dintre aceștia ce contribuie sau însoțesc comportamentul delinvent/non-delinvent* 4. *Determinarea gradului în care o anumită persoană se potrivește sau nu prototipului de personalitate cu pattern delinvent* 5. *Studierea particularităților instrumental-operaționale ale adolescenților delinvenți (maturitate morală, capacitatea de autoreglare emoțională prin adoptarea diverselor strategiile de coping funcționale și disfuncționale) în comparație cu adolescenții non-delinvenți.* 6. *Studierea relațiilor existente între cele 4 categorii de factori prezumați a fi implicați în delinvența juvenilă (personologici, psihopatici, morali și ai strategiei de coping adoptat).* 7. *Diminuarea potențialului delinvent al adolescenților prin activarea resurselor personale, schimbarea mecanismelor de coping și maturizare socio-morală ca urmare a participării la grupul de intervenție psihologică.*

În cadrul cercetării am enunțat următoarea **ipoteză generală**: presupunem că profilul psihosocial și clinic al adolescentului delinvent este diferit de cel al adolescentului non-delinvent, iar manifestările, nivelurile și dinamica comportamentului delinvent la adolescenți sunt determinate de un complex de factori intrinseci, ce țin de datele lor de personalitate (trăsături de personalitate, profil clinic și determinarea gradului în care o anumită persoană se potrivește sau nu prototipului de personalitate cu pattern delinvent, stil de coping, nivel de moralitate), precum și de factori extrinseci (date demografice, mediu familial și social, nivel economic, nivel de studii).

Locul examinării: Serviciul de Medicină Legală Ilfov, Inspectoratul de Poliție al județului Ilfov și Spitalul Clinic al Județului Ilfov. Au fost folosite datele din dosarele de urmărire penală, anchetele sociale, foile matricole, observațiile privind mediul de apartenență (familie, rude, școală, administrația locală), interviul, datele din dosarele comisiilor de expertiză medico-legală psihiatrică

din județul Ilfov, examinările psihologice realizate de comisiile de expertiză. Fiecărui participant i s-au aplicat testele psihologice prezentate. Examinările au fost realizate cu prilejul expertizelor medico-legale psihiatrice pentru minori, pentru grupul de adolescenți cu delincvență. Grupul non-delincent a fost compus din elevi din două licee din Județul Ilfov.

Subiecții experimentali. Eșantionul de cercetare a fost constituit din 210 adolescenți. La începutul studiului participanții au vârste cuprinse între 14 și 17 ani împliniți la data începerii cercetării, media grupului fiind de 16.15 ani. Dintre acești subiecți 166 (78%) sunt de gen masculin și 44 (21%) de gen feminin. Raportul pe genuri a fost stabilit ținând cont de alte cercetări în domeniu, precum și de rapoartele statistice privind delincvența juvenilă, respectând raportul masculin – feminin (4 la 1) pentru delincvenții juvenili [1, 2]. Participanții din grupul delincent (GD) prezentau un comportament delincent probat, fiind cercetați pentru infracțiuni cum sunt furtul, tâlhăria, violul sau omorul. Din studiu au fost excluse cazurile în care există un diagnostic psihiatric stabilit anterior săvârșirii faptei sau existența altor patologii conexe (cum ar fi retardul psihic sau alte afecțiuni neurologice severe). Grupul participant non-delincent (GnD) a fost constituit din elevi în clasele IX-XII de la două licee din județul Ilfov.

Instrumente: unul din testele folosite în aceasta cercetare este PCL-R cunoscut ca și Psychopathy Checklist, fie Psychopathy Checklist – Revised [5], iar prima sa variantă a fost dezvoltată în anii 1970 de către R. Hare pentru utilizarea în psihologia experimentală, fiind inspirată de Profilul clinic dezvoltat și publicat în 1941 de către celebrul psihiatru american Hervey M. Cleckley.

Este o scală compusă din 20 de itemi pentru evaluarea personalității deviate cu aplicabilitate în domeniul clinic, domeniul medico-legal și cercetare. Scala inventariază trăsăturile de personalitate percepute și comportamentele semnificative, pe baza unui interviu semistrukturat, fiind secondat de informațiile colectate din surse suplimentare. PCL-R oferă scoruri dimensionale și poate fi folosită de asemenea pentru a clasifica, diagnostica indivizii în scop clinic și de cercetare. Scorurile sale sunt utilizate și pentru a prezice riscul de recidivă și probabilitatea de reabilitare în rândul celor care au săvârșit infracțiuni. Hare subliniază importanța administrării corecte în condiții standardizate, deoarece consecințele ce pot rezulta în urma administrării testului dețin o pondere considerabilă pentru viitorul persoanei evaluate.

Cei 20 de itemi descriu prototipul individului delincent prin anumite trăsături ce sunt în concordanță cu criteriile din DSM IV cu privire la tulburarea de personalitate de tip antisocial. Ei sunt dispuși în doi factori principali: *Factorul 1 – Interpersonal/Afectiv și Factorul 2 Devianță*

socială. Fiecare astfel de factor este determinat de două fațete: la primul factor avem fațetă 1 Interpersonal formată din itemii: Volubilitate/Farmec superficial, Sentiment grandios al propriei valori, Minciuna patologică și Inducerea în eroare/Manipularea și Fațetă 2 Afectiv formată din însumarea scorurilor de la itemii: Lipsa remușcărilor sau a vinovăției, Afecte superficiale, Indiferență/Lipsă de Empatie, Eșec în acceptarea responsabilității pentru propriile acțiuni. Factorul 2 este determinat de Fațeta 3 Stil de Viață cu itemii: Nevoia de stimulare/ Înclinația spre plictiseală, Stil de viață parazitic, Lipsa unor scopuri realiste, Impulsivitate și Iresponsabilitate, alături de Fațetă 4 ce desemnează Controlul comportamental scăzut, Probleme comportamentale timpurii, Delinvența juvenilă, Revocarea liberării condiționate și Versatilitatea criminală.

1. *Volubilitatea//Farmecul superficial* – descrie o persoană nonșalantă, volubilă, superficială verbal, care emană un fel de farmec superficial și nesincer. El este de multe ori un interlocutor amuzant și distractiv în conversație, este întotdeauna gata cu o revenire rapidă și inteligentă, este capabil de a spune povești improbabile, dar convingătoare, care îl plasează într-o lumină bună. Poate avea succes în a se prezenta bine și poate fi chiar destul de simpatic.

2. *Sentiment grandios al propriei valori* - descrie o persoană cu o vedere supradimensionată a propriilor abilități și a valorii de sine. Poate lăsa impresia unui individ lăudăros. Apare adesea ca sigur de sine, dogmatic și încrezut în timpul interviului, poate da uneori impresia că este o vedetă care susține sau desfășoară o conferință de presă. Ego-ul său umflat și exagerat în privința abilităților sale este remarcabil, date fiind realitățile și faptele din viața sa.

3. *Nevoia de stimulare/ Înclinația spre plictiseală* - descrie o persoană care manifestă o nevoie cronică și excesivă pentru stimulări noi și incitante și o neobișnuită înclinație spre plictiseală. Va exprima, de obicei un interes puternic în asumarea șansei, în „trăirea vieții în viteză” sau „trăirea vieții la limită” ; fiind „acolo unde este acțiunea”; făcând lucruri care sunt incitante, riscante sau provocatoare. Poate încerca și folosi mai multe tipuri de stupefiante.

4. *Minciuna patologică* - descrie o persoană pentru care minciuna și înșelăciunea sunt parte caracteristică a interacțiunilor sale cu ceilalți. Această persoană este capabilă să fabrice relatări elaborate despre trecutul său, chiar dacă știe că povestea sa poate fi ușor verificată. Ușurința pentru a minți, precum și ușurința aparență cu care exercită acest comportament (chiar și cu oameni care-l cunosc bine), pot fi remarcabile.

5. *Inducere în eroare/Manipulare* - Deși similar, în unele privințe cu Itemul 4 (Minciuna patologică), Itemul 5 este descriptiv pentru persoane mult mai preocupate de utilizarea înșelăciunii pentru a trișa, trage pe sfoară, fraudă sau a-i manipula pe alții.

6. *Lipsa remușcărilor sau a vinovăției* - descrie o persoană care arată o lipsă generală de preocupare pentru consecințele negative pe care acțiunile sale, atât infracționale cât și noninfracționale, le au asupra altora. Este mai preocupată de efectele pe care acțiunile sale le au asupra propriei persoane, decât de suferința resimțită de către victimele sale sau de daunele provocate societății.

7. *Afecte superficiale* - descriu o persoană care pare incapabilă de a resimți o gamă normală de emoții și de a le resimți la o intensitate corespunzătoare. Uneori, persoana poate lăsa impresia că este rece și lipsită de emoții.

8. *Indiferentă/Lipsa de empatie* - descrie o persoană ale cărei atitudini și comportament indică o lipsă profundă de empatie și o desconsiderare crasă pentru sentimentele, drepturile și bunăstarea altora. Este preocupată doar de sine în calitate de „Numărul 1” și îi vede pe ceilalți ca obiecte ce pot fi manipulate. Este o persoană cinică și egoistă. Orice evaluare a durerii, suferinței sau disconfortului altora este pur și simplu abstractă și intelectuală. Nu are nici o ezitare în a-i batjocori pe alții, inclusiv pe aceia care au trecut prin neazuri sau care suferă de un handicap fizic și/sau mental.

9. *Stil de viață parazitic* - descrie o persoană pentru care dependența financiară față de alții este o parte intenționată a stilului de viață. Cu toate că are un corp puternic, evită ferm ocuparea unui loc de muncă remunerat, în schimb continuă să se bazeze pe familie, rude, prieteni, sau asistența socială. Obține ceea ce vrea prezentându-se ca o persoană neajutorată sau demnă de simpatie și de sprijin, prin utilizarea amenințării sau constrângerii sau prin exploatarea punctelor slabe ale victimei sale. Obține ceea ce vrea prezentându-se ca o persoană neajutorată sau demnă de simpatie și de sprijin, prin utilizarea amenințării sau constrângerii sau prin exploatarea punctelor slabe ale victimei sale.

10. *Control comportamental scăzut* - descrie o persoană cu un control inadecvat asupra propriilor comportamente. Această persoană poate fi descrisă că fiind irascibilă sau exaltată. Tinde să răspundă la frustrare, eșec, disciplină și critică cu un comportament violent sau cu amenințări și abuz verbal. Se supără ușor și devine furioasă, agresivă și trivială; aceste comportamente vor părea adesea ca fiind inadecvate având în vedere contextul în care au loc.

11. *Comportament sexual promiscuu* - descrie o persoană ale cărei relații sexuale cu alte persoane sunt impersonale, ocazionale sau triviale.

12. *Probleme comportamentale timpurii* - descrie o persoană care a avut probleme serioase de comportament atunci când era copil (de exemplu, la vârsta de 12 ani și mai devreme). Aceste probleme pot include minciuna repetată, înșelăciunea, furtul, jaful, incendierea, chiulul, întreruperi ale activităților de la clasă, abuzul de substanțe (inclusiv alcool sau inhalarea de solvenți), vandalism, violență, intimidare, fuga de acasă și activități sexuale precoce.

13. *Lipsa unor scopuri realiste pe termen lung* - descrie o persoană care demonstrează incapacitatea sau lipsa de voință în a formula și urma planuri și obiective realiste pe termen lung. Are tendința de a trăi de pe o zi pe alta și de a-și schimba frecvent planurile.

14. *Impulsivitate* - descrie o persoană al cărei comportament este în general impulsiv, nepremeditat și lipsit de reflecție sau anticipație. De obicei, face lucruri „sub impulsul momentului” pentru că „așa simte” sau pentru că îi apare o oportunitate.

15. *Iresponsabilitate* - descrie o persoană care în mod obișnuit nu reușește să-și îndeplinească sau să-și onoreze obligațiile și angajamentele față de alții. Are un simț redus al datoriei sau al loialității față de familie, prieteni, angajatori, societate, idei sau cauze sau chiar nu are deloc astfel de loialități.

16. *Eșec în acceptarea responsabilității pentru propriile acțiuni* - descrie o persoană care nu este în măsură sau nu dorește să își accepte responsabilitatea pentru acțiunile sale (atât cele infracționale cât și cele noninfracționale) sau pentru consecințele acțiunilor sale. Are, de obicei, unele scuze pentru comportamentul său, inclusiv raționalizarea și plasarea vinovăției asupra altora (societatea, familia sa, complicii, victimele, sistemul etc.)

17. *Relații maritale multiple de scurtă durată* - descrie o persoană care a avut multe relații maritale. Vom defini o relație maritală ca o relație de conviețuire, care implică un anumit grad de angajament din partea unuia sau a ambilor parteneri. Poate fi mai indicat că acest item să fie omis în cazul în care persoana este foarte tânără.

18. *Delincvența juvenilă* - descrie o persoană care are un istoric de comportament antisocial grav, ca și adolescent, la vârstă de 14 ani și anterior acesteia. Acest lucru include atât amenziile cât și condamnările suferite pentru infracțiuni penale și civile.

19. *Revocarea liberării condiționate* - descrie o persoană care a încălcat termenii liberării condiționate sau a evadat dintr-o instituție.

20. *Versatilitate criminală* - descrie o persoană al cărei cazier (înregistrarea infracțiunilor săvârșite) implică amenzi sau condamnări pentru multe tipuri de infracțiuni.

Subiecții au fost împărțiți, potrivit cotelor metodologice ale testului, pe trei niveluri: Sub 20 – normal, între 20 și 30 simptome clinice ușoare și peste 30 simptome clinice marcate.

Variabila independentă a fost statutul infracțional cu două dimensiuni: delincvent și non-delincvent. Variabilele dependente au fost: Factorul 1 – Interpersonal/Afectiv și Factorul 2 Devianță socială, cu fațetele acestora Fațeta 1.1 Interpersonal și Fațeta 1.2 Afectiv, respectiv Fațeta 2.3 Stil de Viață și Fațeta 2.4 Antisocial.

Rezultate. În acord cu ipoteza înaintată adolescenții delincvenți au înregistrat valori cu semnificație clinică în ceea ce privește anumite potrivirea cu prototipul de individ cu personalitate cu pattern predispus spre infraționalitate s-au remarcat următoarele rezultate.

Conform testului Levene de egalitate a varianțelor, varianțele celor două grupuri studiate sunt egale, deoarece testul este nesemnificativ ($F=0.816$; $p=0.368$), prin urmare nu putem respinge ipoteza nulă conform căreia varianțele scorurilor celor două eșantioane sunt egale.

În aceste condiții, constatăm existența unei diferențe semnificative între adolescenții delincvenți și cei nedelincvenți sub aspectul psihopatiei infraționale. Media înregistrată la lotul adolescenților delincvenți este de $M_{delincvenți}= 21,34$, scor minim 7, scor maxim 34 > $M_{non-delincvenți}= 2.72$, scor min. 0, scor max. 4.

Din cei 102 de adolescenți delincvenți marea majoritate 74 au un profil clinic scăzut de psihopatie infrațională. În acest grup doar 15 adolescenți nu îndeplinesc criteriile de profil clinic, intrând în normalitate, iar 13 adolescenți, aproape toți recidiviști (84.61% sunt recidiviști) au avut un scor cu care s-au înscris în profilul clinic marcat.

Din cei 108 de adolescenți de liceu non-delincvenți 97 dintre aceștia nu îndeplinesc criteriile de psihopați infraționaliști, însă și printre adolescenți există câțiva, respectiv 11 care îndeplinesc criteriile de profil clinic scăzut. Altfel spus marea majoritate a adolescenților delincvenți se potrivesc deja cu prototipul individului psihopat infrațional cu o personalitate dizarmonica în curs de structurare deficitară pe un pattern disfuncțional de tip antisocial, cu evoluție nefavorabilă pe termen lung din punct de vedere al pericolului social pe care acesta îl poate atinge.

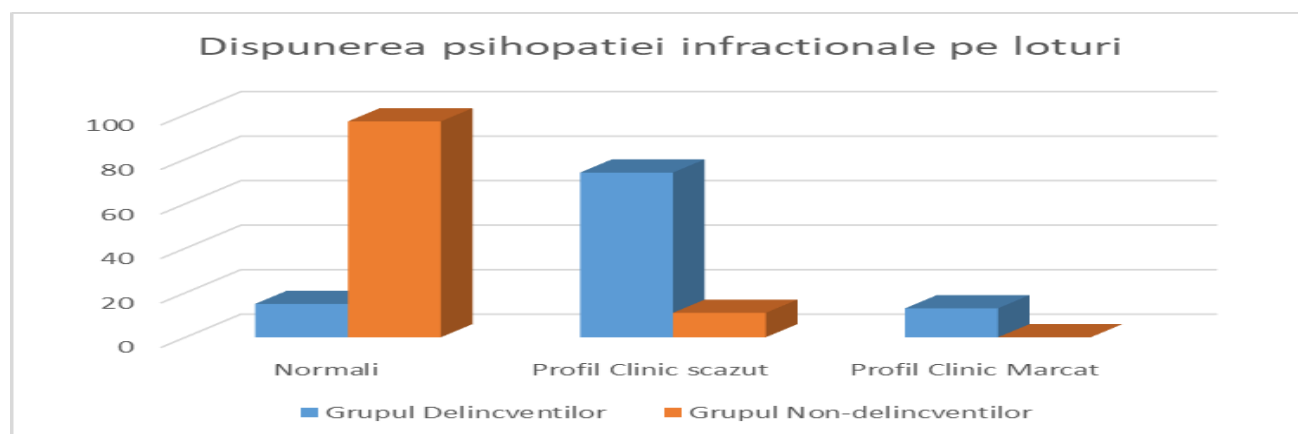

Figura nr. 1. Histograma distribuției scorurilor pentru PCL-R

La *fațeta Interpersonal* adolescenții delincvenți au obținut scoruri cu media $MD=6.83$ la o abatere standard de 1,082 indicând un nivel de ridicat de compatibilitate cu profilul prototipului psihopat infrațional, spre deosebire de cei non-delincvenți ce au înregistrat o medie de $M_{nd}=3,29$ la o abatere

standard de 1,818 ce indică faptul că acești tineri nu se identifică cu profilul prototipului psihopat infracțional. Între cele două grupuri sunt diferențe semnificative statistice obtinându-se un scor $t=17.016$ la un $p=0,0001$.

Se constată în această cercetare că și la *fațeta Afectiv* se remarcă o compatibilitate mare între adolescentul nostru delincvent și prototipul testului cu privire la Lipsa remușcărilor sau a vinovăției, Afecte superficiale, Indiferență/Lipsă de Empatie, Eșec în acceptarea responsabilității pentru propriile acțiuni, obtinându-se o medie $MD=7.27$ și o abatere standard de .892. La grupul non-delincvenți se obține o medie $MnD=2.35$ și o abatere standard de 1.820 ce indică un nivel normal, fără tulburări din această arie. Intre cele două grupuri se remarcă diferențe statistice semnificative, obtinându-se $t=24,668$ și $p=0,0001$.

În *fațeta Stil de Viață* se observă din nou asemănări mari între profilul delincvenților $MD=8,95$ și abatere standard de 0,870 noștri și prototipul testului în ceea ce privește: Nevoia de stimulare/Înclinația spre plictiseală, Stil de viață parazitic, Lipsa unor scopuri realiste, Impulsivitate și Iresponsabilitate. Grupul de non-delincvenți obține scoruri normale de medie $MnD=4,41$ și o abatere standard de 0,867. Între cele două grupuri există diferențe semnificative la un $t=37.852$ și $p=0,0001$.

La ultima *fațetă Antisocialul*, adolescenții delincvenți aflați în cercetare obțin scoruri cu o medie $MD=6,61$ și abatere standard de 1,039 devenind compatibili într-un grad mai scăzut cu prototipul testului la Controlul comportamental scăzut, Probleme comportamentale timpurii, Delincvența juvenilă, Revocarea liberării condiționate și Versatilitatea criminală. Celalat grup de non-delincvenți ating scoruri normale $MnD=3,50$ și o abatere standard de 1,009. Există și de aceasta data diferențe semnificative între cele două grupuri cu $t=21,977$ și $p=0,0001$.

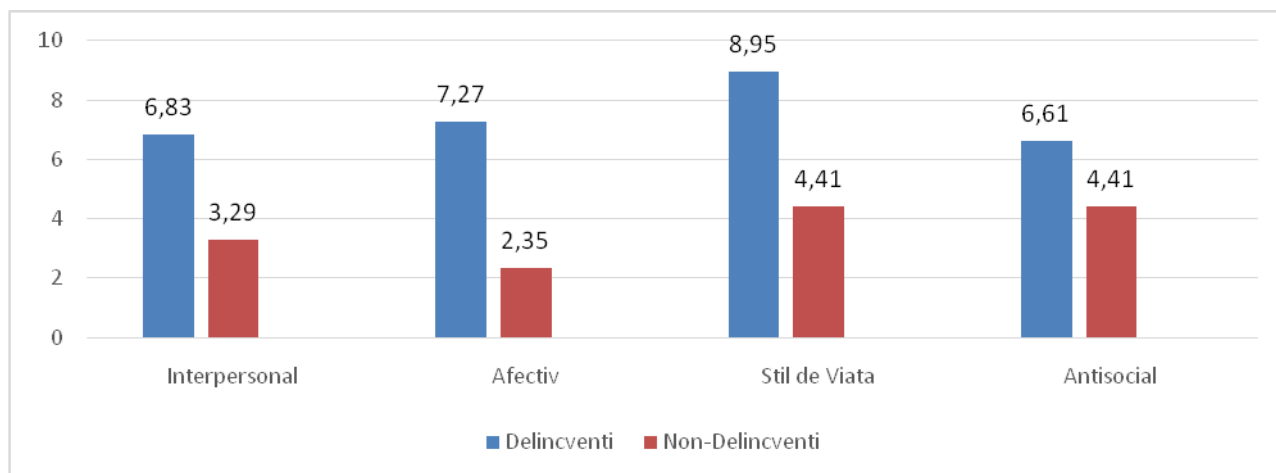

Figura nr.2. Histograma distribuției mediilor pe fațete PCL-R

Putem descrie *portretul adolescentului delincvent din această cercetare constatativă* ca fiind o persoană care poate avea succes în a se prezenta bine și poate fi chiar destul de simpatic. Cu toate acestea, în general (persoana) pare prea alunecoasă și șmecheră, prea amiabilă sau curtenitoare pentru a fi în întregime credibilă. Nu este stânjenit de, sau sensibil la, problemele sale juridice actuale; este convins că circumstanțele prezente sunt rezultatul ghinionului, prietenilor infidele sau o consecință a unui sistem de justiție penală incompetent sau nedrept. Poate de asemenea să se vadă pe sine ca victimă reală a unei crime „presupuse” din cauza timpului pe care este forțat să-l petreacă în închisoare. Nu vede viitorul său ca fiind afectat negativ din cauza legăturii sale cu legea.

Este un tip plictisit care reclamă frecvent faptul că școala și relațiile pe termen lung sunt plictisitoare tracasante. Poate fi interpretat ca fiind nestatornic; trebuie să fie în mișcare și nu se poate imagina lucrând la același loc de muncă pentru o perioadă de timp, oricât de scurtă. El va refuza de multe ori să încerce sau va ieși cu ușurință din orice sarcină pe care o găsește ca fiind obișnuită, monotona sau neinteresantă.

Are o mare ușurință pentru a minți. Când este prins cu minciuna sau atunci când este confruntat cu adevărul, apare rareori nedumerit sau jenat. Pur și simplu își modifică povestea sau încearcă să rearanjeze faptele astfel încât acestea să fie în concordanță cu ceea ce a spus. Are o explicație sau o scuză pentru orice. Mai mult, chiar și după ce în mod repetat își încalcă promisiunile și angajamentele față de cineva, încă mai consideră că este ușor de a face altele noi pe „cuvântul lui de onoare”. Minte de multe ori din motive evidente, dar inducerea în eroare a altora pare să aibă o valoare intrinsecă pentru propria-i persoană. Poate discuta în mod liber și poate să resimtă mândrie și plăcere din abilitatea sa de a minți. Este capabil să utilizeze planuri și înșelătorii, motivate de dorința de câștig personal (bani, în primul rând), realizate fără nici o preocupare pentru efectele acestora asupra victimelor. Unele dintre aceste operațiuni sunt elaborate și bine gândite, în timp ce altele sunt destul de simple; în fiecare caz acestea sunt executate într-o manieră rece, sigură de sine, fără rușine. Poate arăta, de asemenea, o predilecție pentru utilizarea unor practici variate, lipsite de onestitate și etică, care sunt de o legalitate dubioasă sau care fac uz de lacunele din legislație.

Poate fi complet sincer în ceea ce privește problema, declarând calm că nu are nici un sentiment de vinovăție, că nu îi pare rău pentru lucrurile pe care le-a făcut și că nu există nici un motiv pentru care ar trebui să fie îngrijorat acum că problema s-a finalizat. Uneori, poate verbaliza unele remușcări, dar acțiunile sale nu îi confirmă cuvintele. Lipsa de remușcare poate fi indicată prin incapacitatea de a aprecia gravitatea acțiunilor sale (de exemplu, sentimentul că sentința penală a fost prea severă sau că el a fost judecat pe nedrept etc.); susținând că victimele lui, alții, societatea sau

circumstanțe agravante au fost cu adevărat de vină; sau prin angajarea, în mod repetat, în activități care sunt în mod clar dăunătoare altora. De exemplu, poate să dea vina pe sistemul de justiție penală sau pe mass-media pentru deteriorarea reputației sale și pentru faptul că a fost împiedicat să-și realizeze potențialul.

Manifestarea afectivă, dispozițională este, în general, dramatică, superficială, de scurtă durată, lasă observatorilor atenți impresia că joacă teatru și că prea puține aspecte care țin de semnificația reală a emoției se întâmplă la suprafață. Poate admite că este lipsită de emoții sau că simulează emoțiile. Uneori, acesta declară că resimte emoții puternice, dar pare incapabil de a descrie subtilitățile diferitelor stări afective. Poate echivala dragostea cu excitarea sexuală, tristețea cu frustrarea, furia cu iritabilitatea. De asemenea, emoțiile sale pot să nu fie în concordanță cu acțiunile sale sau cu situația sa.

Nu are nici o ezitare în a-i batjocori pe alții, inclusiv pe aceia care au trecut prin necazuri sau care suferă de un handicap fizic și/sau mental. Disprețul și lipsa de preocupare pentru alții, o pot determina să se descrie pe sine că fiind o persoană „singuratică prin alegere”. Vede emoționalitatea că pe un semn de slăbiciune.

Modul în care se folosește de alții în acest fel nu este pur și simplu rezultatul unor circumstanțe temporare care împiedică această persoană să muncească sau să se întrețină singură. Mai degrabă, relectă un pattern de comportament persistent, în care alții sunt chemați să o sprijine și să răspundă la nevoile sale, indiferent de costul economic și emoțional pentru aceștia.

Se supără ușor și devine furioasă, agresivă și trivială; aceste comportamente vor părea adesea că fiind inadecvate având în vedere contextul în care au loc. Acestea sunt adesea de scurtă durată, persoana putând acționa rapid că și când nimic ieșit din comun nu s-a întâmplat. Controlul său comportamental, care de obicei nu este foarte puternic, pare a fi slăbit și mai mult de consumul de alcool.

Este o persoană care a avut probleme serioase de comportament atunci când era copil. Aceste probleme includ în primul rând minciuna repetată, înșelăciunea, chiulul, întreruperi ale activităților de la clasă, abuzul de substanțe, fuga de acasă și chiar activități sexuale precoce.

Este incapabil în a formula și urma planuri și obiective realiste pe termen lung. Acesta declară că are obiective specifice. De exemplu, afirmă că se gândește să devină un avocat, scriitor, medic, psiholog, pilot etc., dar nu este conștient de calificările necesare pentru aceste profesii. De asemenea, vrea să o ia pe „un drum mai ușor” și este interesat de schemele de „îmbogățire rapidă”. Cu toate acestea, în astfel de cazuri, chestionarea dezvăluie faptul că nu are nici o idee clară despre modul în

care pot realiza aceste obiective, precum și faptul că obiectivele par nerealiste, date fiind educația și istoricul său profesional.

Acest adolescent cu o structură dizarmonic-infracțională se dovedește a fi un real pericol social și deaceia sunt foarte necesare programele de reabilitare de tip formativ. Pornind de la cele demonstrate mai sus am construit în aceasta cercetare un program formativ de diminuare a potențialului delincvent al adolescenților prin activarea resurselor personale, a stilului de coping și a simțului moral, ca urmare a participării la grupul de intervenție psihologică.

Concluzie: conform celor prezentate mai sus profilul adolescentului delincvent este disfuncțional și trebuie remediat prin implementarea unui program de intervenție. Eficiența programului de intervenție psihologică poate demonstra validitatea acelor teorii ale personalității care susțin că individul este capabil de schimbare. Acești factori sunt puternic implicați în delincvența juvenilă și de aceea programele de intervenție psihologică pot schimba destinele unor tineri care au, în acest fel, șanse crescute de adaptare adecvată, non-delinventă, la viața socială.

BIBLIOGRAFIE

1. CAUFMAN, E. Gender Differences in *Mental Health Symptoms among Delinquent and Community Youth*,” *Youth Violence and Juvenile Justice* 5, no. 3, 2007. p. 287–307.
2. ERIKSON, E.H. *Copilarie si societate*, București: Trei, 2015. 80 p.,
2. FARRINGTON, D.P. Key results from the first forty years of the Cambridge Study in Delinquent Development. pp. 137-183 in *Taking Stock of Delinquency*, edited by T.P. Thornberry and M.D. Krohn. New York: Kluwer Academic/Plenum, 2003.
3. GRAHAM, J., BOWLING, B. *Young People and Crime*, Home Office Research Study, No. 145, London: Home Office, 1995.
4. GRISSO, T. Adolescent Offenders with Mental Disorders, *The Future of Children, Juvenile Justice*, Vol. 18, No. 2, 2008.
5. HARE, D., ROBERT, *Scala de Psihopatie Hare -revizuita PCL-R*, Manual tehnic, Bucuresti, Sinapsis, 20015.
6. HOLMES, S. E.; JAMES, R. S.; JAVAD, K. Risk Factors in Childhood that Lead to the Development of Conduct Disorder and Antisocial Personality Disorder. *Child Psychiatry and Human Development*. vol. 31, 2001, p. 183–193.
7. LILLY, J.R., F.T. CULLEN and R.A. BALL. *Criminological Theory: Context and Consequences* (5th ed.) Thousand Oaks, California: Sage Publications Inc., 2011.

8. VIDING, E. On the Nature and Nurture of Antisocial Behavior and Violence, *Annals of the New York Academy of Sciences*, vol. 1036, no. 1, 2004, p. 267-277.
9. WIEBE, RICHARD. Delinquent Behavior and the Five-Factor Model: Hiding in the Adaptive Landscape. *Individual Differences Research*. vol. 2, 2004, p. 38-62.
10. SOTO, CHRISTOPHER J.; JOHN, OP; GOSLING, SD; POTTER, J. Age Differences in Personality Traits From 10 to 65: Big Five Domains and Facets in a Large Cross-Sectional Sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2011.